

kiállítások az egyetemen, egyetemi kiállítások - kiállítható?

0_absztrakt

Az építészeti kiállítás egyfajta kommunikációs csatorna. A kiállítás egyszerre lehet a laikus közönség felé való bemutatás és az oktatás egyik eleme is akár. Az építészeti kiállítások oktatási intézményhez kapcsolódva tudnak igazán érvényesülni. A kutatás célja megvizsgálni a jelenlegi magyarországi egyetemi kiállítás-kultúrát és összehasonlítani külföldi egyetemekkel, milyen kiállítási formák és milyen kiállítási terek használhatóak, illetve állnak rendelkezésre. A kiállításokhoz kapcsolódó események, a kiállítás műfaji határainak kiterjesztése, hogyan tudja színesíteni az oktatást. Ennek elméleti háttéréként vizsgálnám azt az állandó és izgalmas kérdést, hogy kiállítható-e az építészet. A hallgatói tervek esetében ez a kérdés ugyan elhalványul, hiszen a kiállítási tárgy maga a végtermék, de mégis aktuális, hiszen egy képzeletbeli alkotás absztrakt leképezéséről beszélünk.

1_kiállítható?

Sokszor felmerülő kérdés, hogy hogyan lehet kiállítani az építészetet vagy egyáltalán kiállítható-e. Az elmúlt években több egyetem is foglalkozott szimpózium keretében az építészeti kiállíthatóságával. Az építészeti kiállítás az egyik, ha nem az egyetlen olyan művészeti ág, ahol maga a műalkotás nem állítható ki egy kiállítótérben. Az építészeti alkotások maguk a házak, melyeknek csak lenyomatait, különböző szegmensei mutathatóak be egy klasszikus múzeumban. A bemutatás módja változó lehet, a különböző prezentációs formákkal (rajz, videó, hang, makett) a megismerést segíthetjük, de magát az építészetet nem, vagy nehezen tudjuk bemutatni. Pedro Gadanho a MoMA (Museum of Modern Art) kurátora szerint a kiállításoknak a mai digitális világunkra kell reflektálni, meg kell találni minden látogatói réteggel a közös nyelvet. "An exhibition is an audiovisual operation."

Ez azért is fontos, mert a művészetek közül az építészeti lép legjobban kapcsolatba az emberrel, mégis az építészeti kiállításban érezhetjük a legnagyobb távolságot a laikus és a szakmai szemlélő között.

Az építészeti kiállíthatóságával kapcsolatban egy tartalmas programsorozat volt a Yale-i egyetemen 2013 őszén, aminek egyik produktuma egy 2015 szeptemberben megjelent kiadvány. Magyarországon Vasáros Zsolt és György Péter foglalkozott a kiállítás kérdéskörével. Ezen forrásokat megismerve keresném a választ arra az alapkérdésre, hogy kiállítható-e az építészeti kiállítás, illetve mit is jelent kiállítani az építészeti kiállítást. Illetve mennyire releváns kérdés ez az egyetemi kiállítások esetében, hiszen ott maguk a rajzok a műalkotások.

Exhibiting Architecture: A Paradox?

Yale School of Architecture - Lectures, Exhibitions, Symposium and Special Events - 2013 ősz
részvevők: John Spence, Sylvia Lavin, Philippe Rahm, Barry Bergdoll, Victor van der Chijs, Toni L. Griffin, Marcelo Spina, Georgina Huljich, Bijoy Jain, Arnold Aronson, **Eeva-Liisa Pelkonen**, Brennan Buck, Craig Buckley, Paula Burleigh, Carson Chan, J.D. Connor, Romy Golan, Ariane Lourie Harrison, Mari Lending, **Wallis Miller**, Nina Rappaport, Joel Sanders, David Andrew Tasman, Mark Wasiuta, Eva Franch, Pamela Franks, Pedro Gadanho, Andres Kurg, Liane Lefavre, Helena Mattsson, Andrea Phillips, Simon Sadler, Joel Sanders, Léa-Catherine Szacka, Irene Sunwoo, Federica Vannucchi, Mirko Zardini, Bryan Bell, Maurice Cox, Anne Frederick, Dolores Hayden, Alan Plattus, Alan Ricks

More Models? - A Conversation about the Future of Architecture Exhibitions

ETH Zurich, Hönggerberg, HIL, GTA Exhibitions Hall - 2014. október 31.

1a_hogyan?

Az építészeti kiállítás műfaja sokféle lehet, ennek rendszerezésére többen vállalkoztak már. Például a montreali CCA és a rotterdami NAI úttörőként foglalkozik az építészeti kiállításokkal, az építészeti kiállítás bemutatásának, bemutatásával. A kutatás egyik célja, hogy a különböző források segítségével megismerjem az építészeti kiállítások különböző típusait. Ezen típusokat egy egyszerű rendszerbe foglaljam, beleértve mind a klasszikus kiállítás keretein belül értendő, mind a kiállítótér falait átlépő kiállítási formákat. Hiszen a leghitelesebb kiállítás maga a város vagy akár olyan építészeti események, ahol ideiglenes alkotások készülnek.

A különböző eseteket vizsgálva arra keresem a választ, hogy melyek azok a kiállítási formák, amelyek az egyetemi oktatásban szerepet kaphatnak.

2_mit?

Az egyetemi képzés során is már nagy szerepe van, vagy lehetne a kiállításoknak, mint olyan reprezentációs formának, ami alkalmas a városlakó laikusokkal való kommunikációra. A FUGA 2015-ben is több magyarországi építészeti kiállításnak adott otthont. Célok egy olyan helyzetkép felvázolása, ami az adott év releváns kiállításainak összegyűjtése és értékelése. Az egyes egyetemi kiállításainak összehasonlítása, olyan szempontok szerint, mint gyakoriság, tematika, célközönség, eszközök stb. Továbbá ezen kiállítások összevetése külföldi példákkal.

A kutatás további célja az általános kiállítási módszerek megismerésén túl, az oktatásban megjelenő specializálódások és ezek lehetőségeinek vizsgálata. Mit jelenthet egy egyetemi építészeti kiállítás keretein belül szervezett kiállítás? Mit adhat hozzá az oktatáshoz?

A különböző külföldi egyetemi kiállítási módszereit vizsgálva keresek választ az előbbi kérdésekre. Hiszen a kiállítás többet jelenthet a vitrinekben gondosan elhelyezett tablónál.

helyzetkép - FUGA 2015

Párhuzamos vidékek VI.

A BME Középülettervezési Tanszék, Lakóépülettervezési Tanszéki, Ipartanszék, Urbanisztika Tanszék hallgatóinak közös kiállítása

02.05-02.16.

hallgatók: 110

Tanszéki terv 3 tervezési tárgy, negyedéves hallgatók.

A kiállítás jó példája a **tanszékek közötti együttműködésnek**.

KÖZ/TÉR

BME Urbanisztika Tanszék kiállítása

02.05-02.23.

2014 építőtáborainak bemutatása.

“Az építőtáborok előkészítése gyakran szélesebb településkutatással indul (építész, szociológus, tájépítész, néprajzos hallgatókkal együtt), majd a tervezés és tényleges építés történik a helyi önkormányzatok közreműködésével, lehetőleg helyi szakemberek (asztalos, ács, kőműves) segítségével. Jelen bemutatkozással ebbe **a folyamatba szeretnénk bepillantást engedni**, mert örömmel látjuk, s ezzel a kiállítással is támogatjuk, hogy egyre több önkormányzat – a beépítési tervek mellett – kifejezetten közterek, köztéri bútorok és települési arculat tervezésére pályázattal ösztönözi a fiatalokat.” /Varga Imre/

hallgatók: 102

BCE tájtervező, BME terméktervező

Identitás és kultúra 02

BME Ipartanszék TDK 2014 - kiállítás

02.05-02.16.

16 hallgató nemzetközi felmérő tábor, utána tervezési TDK.

Épített környezetünk fotós szemmel

Fotós tantárgy a BME Építészmérnöki Karán – 2014 őszi félév - kiállítás

04.17-05.10.

5 éve létező tárgy, eddig házi kiállítások.

70 hallgató

DOKUMENTUM.MÁSOLAT. HAMISÍTVÁNY

MOME Fotográfia és Tervezőgrafika Tanszék

06.03-06.28.

19 hallgató

“A FUGA 2015 nyarán arra tesz kísérletet, hogy a magyarországi művészeti felsőoktatás végzős hallgatóinak munkáit bemutassa, és ezzel **párbeszédet generáljon az intézmények, a médiumok és a diákok, oktatók között**. A gyakorlat már működik az építészhallgatók esetében, most ezt terjesztjük ki az egyéb művészeti és designképzésekre. A cél elsősorban az, hogy azok az intézmények, **amelyek nem rendelkeznek saját kiállítóhellyel, bemutatkozási teret kapjanak**, különös tekintettel a vidéki egyetemek tanszékeire. A kollaboráció sajátos formája jön létre, amikor az oktatási, tudományos értékelés szempontjai és a kiállítóhely felől érkező praktikus lehetőségek és kívánalmak összeolvasztásával konkrét kiállítási szituációt teremtünk a hallgatók számára.”

Angyalföldi kísérletek

Kiállítás a MOME hallgatóinak másodéves munkáiból

10.01-10.12.

15 hallgató

Janáky István kezdeményezésére mára **hagyománnyá vált** hallgatói kiállítás, a másodéves tervekből.

Kirakat

A debreceni építészképzés öt éve - DE MK Építészmérnöki Tanszék

09.10-09.28.

“Építészeti kiállítani régi paradoxon, hiszen annak lényege saját gondolati építménye, amelynek kiállítása, elvontsága miatt közvetlenül nem oldható meg.” /Falvai Balázs, Török Dávid/

A megújulóban lévő debreceni építészképzés elmúlt 5 évét bemutató kiállításához **konferencia** (A tanulás terei) és **kerekasztal-beszélgetés** (A hazai építészképzés helyzete és lehetőségei) kapcsolódott, melyek együttesen próbálnak képet adni a felvetett témában.

Replan – Innovatív megoldások a városi lakásproblémákra

A Holcim Hungária Alapítvány és a BME Lakóépülettervezési Tanszék, a Városkutatás Kft. és Budapest Főváros Önkormányzata összefogásának keretében - kiállítás

06.02-06.26.

Egyetemi kutatás és alkotás alapján szervezett kiállítás és kiadvány.

3_hol

Az építészeti kiállítás kortárs művészeti múzeumok részeként vagy oktatási intézményhez kapcsolódóan tud leginkább megfelelő teret kapni. Az BME más karokkal közösen használt tereinek, külső tereknek, az egyetemenként a használata a kiállítás új színtere lehet. De fontos lehet a városban is megjelenni, városi köztereken vagy olyan kiállítótérekben, amik nem kizárólag építészeti teret érnek el. Reprézntációs gyakorlat és kommunikáció kezdeményezés szerepét egyaránt betöltheti egy ilyen kiállítás. Fontos-e az egyetemi kereteken belül nagyobb célközönség elérése? Ha kilépünk az kar falain kívül, akkor hogyan mutatható be egy építésznek készülő, építész által készített, absztrakt leképezése egy elképzelt műalkotásnak?

TU Delft - Delft (NL)

A felújítás és bővítés részeként kialakított BK expo - kiállítótér, az építészkar épületének keleti szárnyának üveg kockájában található. (BK - bouwkunde, tehát építészet) A hallgatói tervekőből készült kiállítások helye. Kiállításokat szerveznek többek között a Flamand Építészeti Központba Antwerpenben, ami számos építészeti programnak ad otthont.

AA School - London (GB)

Az AA Schoolnak több önálló kiállítótere is van, az AA Gallery és a Graduate Gallery, melyek helyet adnak az egyetemi kiállításoknak és külső rendezvényeknek is. A kiállítások használhatják és használják az épület előtti közteret, a Bedford Squart is. Kiállításokra az iskola egyéb tereit is igénybe veszik. (Front Members' Room, Back Members' Room, AA Bar, 37 Ground Floor Corridor és magát a főépületet is)

Az egyetemhez tartozik a 150 hektáros erdő, a Hooke park. A Londontól kb. 200 km-re délnyugatra található terület a nyilvánosság számára nyitott. Az egyetem különféle programokat, workshopokat szervez ide. A park egy folyamatosan fejlődő, változó hely a kísérletezésre, a természetbe tervezésre. Így egyfajta állandó kiállítótér, mely folyamatosan kommunikálni tud a helyi lakosokkal. 2015 augusztusában nyílt egy kiállítás a Hooke Park történetéről, a közeli Bridport Arts Center-ben.

A köztér bevonása a kiállításba nem csak színesíti, de segít is, hogy több embert érjen el a kiállítás anyaga. A londoni egyetemi épületben kialakított kiállítótérek pedig biztosítani tudják a rendszeres, változó kiállítást. A kiállítások nem pusztán hallgatói tervek, hanem szervezett tematikus 'külső' kiállítások is, így nem csak az egyetemi élet, város felé nyitásáról, hanem egyfajta fordított helyzetről is beszélhetünk.

ETH - Zurich (CH)

Az ETH építész karának csarnok jellegű kiállító tere a kar épületének földszintjén található. (Institut für Geschichte und Theorie der Architektur - gta) Itt rendeznek leginkább nem egyetemi tervekőből álló kiállításokat, melyek lehetőséget teremtenek arra, hogy az építész szakma és az egyetem között intenzívebb interakció jöjjön létre. A nagyobb vagy reprezentatívabb kiállításokat az ETH központi terébe rendezik. A kiállítások gyakran komplex programsorozatok részei, szimpóziumok, előadások kísérő eleme. A hallgatói terveknek egyetlen szervezett alkalma van, a rendszeres éves kiállítás, ahol az egyes stúdiók mutatják be az adott év munkáit. Az éves kiállításához kapcsolódóan minden évben megjelenik egy évkönyv, a kiállítás anyagáról.

Confluence - Lyon (FR)

Az egyetem térstruktúrája egy határozott koncepció mentén alakított, mely része a földszinti "Creative Urban Space", mely a kiállítások tere is egyben. Az egyetem egyik külső városi megjelenési tere a párizsi Cité de l'architecture & du patrimoine múzeum.

BME - Budapest (HU)

Az egyetemi tervek bemutatásának nagy része az egyetem folyosóin történik, mely nem igazán tekinthető kiállításnak. A szervezettebb kiállítások egy része szintén az egyetem folyosóin, azok térbővületeiben

kapnak helyet vagy külső helyszínen. Ilyen külső helyszínek a FUGA - Budapesti Építészeti Központ, a HAP Galéria vagy adott esetben ilyen lehet a KÉK - Kortárs Építészeti Központ, új székhelye is.

MOME - Budapest (HU)

1987-től 2001-ig, az épület lebontásáig működő Tölgyfa Galéria és ennek utódja, a 2004-ben nyílt Ponton Galéria működik az egyetem állandó külső kiállítótereként, illetve a FUGA - Budapesti Építészeti Központba is szerveznek rendszeresen kiállításokat.

Különleges kiállítás volt a budapesti metro szerelvényeinek hirdetőin megjelenő Jövő/Jelen kiállítás, mely egyértelműen a városlakókkal való kommunikációs felületet, a kapcsolat megteremtését tűzte ki célul. Két hónapon keresztül, 32 diplomamunka volt látható a metró szerelvényein.

DE - Debrecen (HU)

A debreceni képzés az egyetemi nem eredendően kiállítási célú tereken kívül, a Hajdú-Bihar Megyei Építész Kamara kiállítótermét, illetve a MODEM-et, a Modern és Kortárs Művészeti Központot használja kiállítótereként. Tervei között szerepel egy olyan kiállítási platform, mely a városi lakókkal való intenzívebb kapcsolatteremtést tűzi ki célul. Ezen cél eszköze egy a belvárosban található üres kirakat használata, mint köztéri kiállító vitrin.

A kiállítás egy speciális esete a Velencei Biennálé, mely egyedi lehetőséget biztosít egy ország reprezentációjára. Több alkalommal választották már kurátorok a hallgatók bevonását, hallgatói tervek bemutatását. Célok ezen speciális esetek feltérképezése.

4_ gyakorlat

A BME építészképzésének két bevezető tervezési tárgya a Térkompozíció és az Építészet alapjai együtt alkotják az első év hallgatói munkáit. A kapott lehetőséget kihasználva, a műtermek bevonásával, a tervezési tanszékekkel közösen célok egy olyan kiállítás létrehozása, mely ezt az alapozó évet mutatja be, felhasználva a kutatás eredményeit. Kérdés a kiállítás módja, helye stb.

5_ források

Thordis Arrhenius, Mari Lending, Wallis Miller, Jérémie Michael McGowan (2014): Place and displacement, Exhibiting Architecture, Lars Müller Publishers, Zurich

Eeva-Liisa Pelkonen, Carson Chan, David Tasman (2015): Exhibiting Architecture, A Paradox?, YSOA

György Péter (2013): Múzeum, a tanulóház, Múzeumelméleti esettanulmányok 1. kötet, Kultúra 2008, Budapest

Vasáros Zsolt (2010): Kiállító-tér, Múzeumi tárlatok kézikönyve, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, Szentendre

Fleur Watson: Beyond Art, The Challenge of Exhibiting Architecture, <http://www.dhub.org/beyond-art-the-challenge-of-exhibiting-architecture/#fn1204688123867>

Carson Chan (2010): Exhibiting architecture: show, don't tell, <http://www.domusweb.it/en/architecture/2010/09/17/exhibiting-architecture-show-don-t-tell.html>

Kazys Varnelis: The Education of the Innocent Eye

Journal of Architectural Education, Vol. 51, No. 4 (May, 1998), pp. 212-223 (<http://www.jstor.org/stable/1425477>)

Umberto Eco (2006): Nyitott mű, Európa, Budapest

Kazys Varnelis: Pedro Gadanho: curating is the new criticism - interjú, 2012.04.14. (<http://www.domusweb.it/en/interviews/2012/05/14/pedro-gadanho-curating-is-the-new-criticism.html>)